Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזער צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגינט מיט דעם עמפפאנגע דעם ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיצנער בולוואר נומ' 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר' ע' וו'
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר' ע' וו'
פיערטעליעהר' 2 גולד. 45 קר' ע' וו'

Nr. 150. צוועלפטער יאהרגאנג | פעסט, מיטטוואך כז טבת ה.תרמ"א. | Pest, den 29. Dezember 1880

צום דרייצעהנטען יאהרגאנגע.

מיט נעכסטער נומער ענדיגט דער צוועלפטע יאהרגאנג אונזערער צייטונג, וואריף דאנן דיאזעלבע מיט דעם יאהרע 1881 אין דען דרייצעהנטען יאהרגאנג געלאנגט. וויר האבען נון איינע צוועלפיעהריגע טהעטיגקייט הינטער אונס, אויף דיא וויר מיט געמישטען געפיהלען צוריקבליקען.

וואס אונזערע ביזהעריגע לייסטונג בעטריפפט, זא האבען וויר דאס בעהרינגענדע בעוואוסטזיין, אללעס געטהאן צו האבען, וואס אין אונזערער מאכט שטאנד, דאמיט אונזער בלאטט זיינער אויפגאבע מאגליכסט פאללקאממען ענטשפרעכע. וויר וואללען היער אונזערע לייסטונגען אין אלל איהרען איינצעלהייטען ניכט אויפצעהלען, דא דיעזע דעם לעזער זייט 12 יאהרען גענוגענד בעקאננט זיין דירפטען; אבער אים אללגעמיינען קאננען וויר, זעלבסט ביא דער בעאבאכטונג דער גראססטען בעשיידענהייט, זא פיעל זאגען, דאס וויר מיט אונזערעם בלאטטע דיענענגען לעזערן, וועלכע איינער אנדערען שפראכע אלס דער יידישען ניכט מעכטיג זינד, איינע אידעען גאנץ נייע וועלט ערעפפנעט האבען. וויר מאכטען זיא מיט אללען וויכטיגען וועלט-ערייגניססען בעקאננט אונד קלערטען זיא היעריבער אין איינער ריין דייטשען, לייכט-פערשטענדליכען שפראכע אויף. וויר מאכטען איהנען פיעלעס צוגענגליך, וואס איהנען פריהער אונצוגענגליך וואר. אונזערע צייטונג בילדעטע געוויססערמאססען איינען אינטערריכט פיר פיעלע ערוואכסענע, וועלכע איבער אללע צייט-פראגען, איבער דיא פארגענגע אין דער וועלט, בעלעהרט אונד אויפגעקלערט ווערדען. וויר האבען זיא מיט דען וויכטיגסטען פאליטישען בעגעבענהייטען גרינדליך בעקאננט געמאכט, האבען זיא פאן אללען איננערען לאנדעס-אנגעלעגענהייטען, פאן דען פארגענגען אים רייכסטאגע, פערשטענדיגט, בראכטען איהנען דיא וויכטיגסטען טאגעס-נייאיגקייטען צור קעננטניס, ווידמעטען דענזעלבען מאנכע בעמערקונגען אונד בעטראכטונגען, וועלכע דען לעזער צום נאכדענקען אנרעגטען, זא דאס דיעזער דיא ערייגניססע אויף איינע ריכטיגע וויזע בעאורטהיילען קאננטע. אויך מיט נור פיעלען יידישען אנגעלעגענהייטען ווארדע דער לעזער דורך אונזער בלאטט פערטרויט געמאכט, נור דען איננערן יידישען פארטייא-שטרייטיגקייטען זעטצען וויר נאך מאגליכקייט איים דעם וועגע צו געהען. אונזער בלאטט איזט אין יעדער בעציעהונג געגנליך אונאבהענגיג, אונד וויר קאננען דאהער אללעס פאן אונפארטייאישעם שטאנדפונקטע בעאורטהיילען. — אין אונזערעם פאלליעטאן וואראן אונד זינד וויר אויך ווייטער בעשטרעבט, דיא אללערשאנסטען, בעסטען, אינטערעססאנטעסטען אונד בעלעהרענדסטען ערצעהלונגען, נאוועללען, ראמאנע אונד כאראקטער-שילדערונגען צו ברינגען. אין אונזערען פאלליעטאנס ווירד דער לעזער מיט פיעלען וויכטיגען בעגעבענהייטען אים דער וועלטגעשיכטע אונד אים דער געשיכטע דער איזראעליטען אויף איינע אנגענעהמע וויזע בעקאננט געמאכט אונד איבער פיעלע וויססענשאפטליכע זאכען בעלעהרט. — ביא אלל אונזערען אנהאלטענדען ארבייטען, דיא וויר יאהר אוים יאהר איין, טאג פיר טאג, מיט דער דריימאל וואכענטליכען אויסגאבע אונזערעס בלאטטעס האבען, העררשט ביא אונס דיא גראססטע פינקטליכקייט אונד דיא בעסטע ארדנונג, אונד עס קאם ביא אונס וועהרענד דער צוועלף יאהרע אייסערסט זעלטען פאר, דאס אונזער בלאטט דיא פאסט פערשפעטעט העטטע. וואהל זינד היע אונד דא פאן אונזערען פרענומעראנטען וועגען אונרעגעלמעסיגען איינטרעפפענס דעם בלאטטעס קלאגען איינגעלויפען; אבער דא ערוויעז עס זיך אימטער, דאס דיא שולד אן דער פאסט אונד ניכט אן אונזערער עקספעדיציאן איזט.

וויר העטטען אונס אלזא אין אונזערער ביזהעריגען טהעטיגקייט ניכטס פארצואווערפען, וויר קאננען מיט דערזעלבען צופריעדען זיין; — וואס אבער דען ערפאלג, דען ערטראג אונד דען לאהן אונזערער ארבייט בעטריפפט — דאריבער העטטען וויר זא מאנכעס אויף דעם הערצען, וואס וויר ענדליך איינמאל דען לעזערן מיטטהיילען מאכטען. וואהל האבען וויר גאטטלאב איבער דען מאטעריעללען ערפאלג אונזערעס בלאטטעס וועניג צו קלאגען, עס ווירפט אונס אימערהין איינען שאנען נוטצען אב — אונד וועהרענד זיך שאן פיעלע אנדערע יידישע צייטונגען אין אונגארן, דיא אונס קאנקורענץ ביעטען וואללטען, ניכט בעהויפטען קאננטען אונד איינגעגאנגען זינד, בעהויפטעט זיך אונזער בלאטט אלס דאס איינציגע לעבענס-פעהיגע אונד האפפט אויך אין האהעם אלטער צו עררייכען.

אבער אונזער ערפאלג קאננטע ביא ווייטעם גראסער זיין, ווען ניכט נאר פיעלע אינטער אונזערען יידישען מיטברידערן וועדען, דיא זיך שעמען, אין יידישעם בלאטט צו האלטען! — דער סלאוויע שעמט זיך ניכט איינע סלאווישע צייטונג צו האלטען, דער סערבע איזט זאגאר שטאלץ אויף זיינע סערבישע צייטונג — נור דער יודע שעמט זיך, איין יידישער שריפט צייטונג צו לעזען. — פאר איינעגען טאגען ערסט זאגטע אונס דער אלט-אפנער ראבבינאטס-פערוועזער: „זיא ווירדען ביינאהע אללע אלט-אפנער יודען אלס פרענומעראנטען האבען, וועהן זיא יעדעם אויף איינע פערשטעקטע וויזע, דאמיט עס קיין אנדערער בעמערקע, דיא יידישע צייטונג צום לעזען געבען קאננטען; אבער אפפענטליך שעמען זיך דיעזע לייטע איין יידישעם בלאטט צו לעזען!" אויך אונזערע פרענומעראנטען שרייבען אונס, דאס זיך פיעלע אונזערע צייטונג אויף איינע פערשטעקטע וויזע צוקאממען לאססען, — וויר האבען זאגאר צעהן מאל זא פיעלע לעזער אלס פרענומעראנטען. פיעלע מאכטען דאך היע אונד דא זא מאנכעס אין דיעזעם יידישען בלאטטע לעזען, נור שעמען זיא זיך, עס צו פרענומערירען. — אונזערע קלאגען זינד דאמיט ניכט געגען אונזערע פ ר ע נ ו מ ע ר א נ ט ע ן, זאנדערן עבען געגען יענע זאנדערבארען ל ע ז ע ר געריכטעט.

זאנדערבארער ווייזע ווערדען וויר געראדע פאן דערארטיגען לעזערן, דיא ניכט צאהלען, מיט דען מייסטען פארווירפען איבערהויפט. דיעזע מיינען, אונזערע צייטונג וועהרע אים פערהעלטניססע צו דען טאגע-בלעטטערן צו קליין אונד צו טהייער. זיא זאללטען אבער וויססען, דאס וועהרענד היער דאס קליינסטע טאגבלאטט ווענינסטענס 10000 פרענומעראנטען האט, אונזערע צייטונג ניכט איינמאל 3000 פרענומעראנטען צעהלט. איבעדיעס זינד נאך אלל יענע טאגע-בלעטטער פאללער אנצייגען, אנאנצען אונד קאנקורענץ, דיא איהנען אונגעהייער פיעל געלד טראגען; וויר אבער האבען זא פיעל ווי גאר קיינע אנצייגען, דענן זעלבסט דיא יידישען קאנקורענץ ווערדען פאן דען יידישען פארשטעהערן עהער אין איין ניכט-יידישעם בלאטט אלס אין אונזערע צייטונג איינגעשאלטעט; דענען עס איזט איהנען מעהר ערדע, אין איינער דייטשען אדער אונגארישען, אלס אין איינער יידישען צייטונג צו שטעהען;

האט נון איינמאל איין זאלבער לעזער איין זאלך גראסעס דייטשעס טאגבלאטט צור האנד בעקאממען; וואס האט ער דא פיר וואונדערבארע זאכען געפונדען? — אונגעהייער פיעלע גראסע באגען, מיט אנצייגען אונד אנגאנצען אנגעשמיערט, לאנגע בארזען-בעריכטע, לאנגע פאלליעטאנ'ס איבער דאס איסזעהען דער דאמען אויף דעם באללע, גראסע טהעאטער-בעריכטע איבער דאס שפיעל דער קאמעדיאנטען אונד איבער איהרען געזאנג, לאנגע לייט-ארטיקעל איבער דיא פאליטיק דעם קינפטיגען יאהר-הונדערטס, אונד נייאיגקייטען פאן קאביגען, דיא זיך אים ליעבע צו איהרען סאלדאטען פערגיפטעט האבען. — נון, זא איין פערשטענדיגער לעזער זאללטע דאך וויססען, דאס איין יידישעם בלאטט אלל זאלבע דינגע ניכט ברינגען קאנן. — ווענן זא איין לעזער אין אונזערעם קליינען בלאטטע וועניג נייאיגקייטען פינדעט, דא מיינט ער: גאטט ווייס, וואס פיר וויכטיגע זאכען אין דען גראסען טאגבלעטטערן זא שטעהען מיססען, — אונד אם ענדע פינדעט ער אין דענזעלבען נאך פיעל וועניגער, וואס איהן אינטערעססירען קאננטע. — יא, מאנכע גלויבען, נור דאס זייא וואהר אונד גוט, וואס אין דען דייטשען אדער אונגארישען צייטונגען שטעהט פיעלע, וועלכע יענע צייטונגען גאר ניכט רעכט פערשטעהען, האלטען זיא נור דאהער, וויל דאס „צייטונגס-האלטען" עבען מאדע איזט אונד וויל זיא דער אנדערע אויך האלט — אונד ווענן זיא אם ענדע דאך „נייעס" לעזען אונד פערשטעהען וואללען, דא לייהען זיא זיך פאן ירגענד איינעם אונזערער פרענומעראנטען דאס יידישע בלאטט אוים.

פיעלע יידישע לעזער האבען נור אין קריעגס-צייטען פיר צייטונגען אינטערעססע, זיא לעזען אם ליעבסטען דאפאן, דאס אין דיעזער אדער יענער שלאכט זא פיעלע טויזענדע אונד טויזענדע מענשען געפאללען זינד, דאס דיעזער איינע ניעדערלאגע ערליטטען אונד יענער איינען גראסען זיעג ערראונגען האט —; אבער פיר אנדערע וויכטיגע זאכען האבען זיא גאר קיין אינטערעססע. וואס קיממערט זיא דיא יודענהעטצע אין אונגארן, וואס בעריהרט זיא דיא יודען-פערפאלגונג אין דייטשלאנד, וואס אינטערעססירען זיא אנדערע יידישע אנגעלעגענהייטען! זיא קאנן נור דער קריעגס-לערם פאם שלאפע אויפריטטעלן! יא, עס איזט זאנדערבאר, דאס פיעלע יודען אין אונגארן זא גלייכגילטיג, זא אבגעשטומפפט אונד זא געפיהללאז געגען יידישע אנגעלעגענהייטען זינד. זעלבסט דער לייטע רוף פאם „שופר של משיח" ווירדע זיא נור שווער פאן איהרער טרעגהייט אונד טהיילנאהמסלאזיגקייט אבברינגען. דיא דייטשען צייטונגען שרייבען: „דיא אונגארישען יודען זינד עטוועדער זעהר „פאנאטיש" — אדער זעהר „אינדיפפערענט", איבערסט גלייכגילטיג געגען אללעס יידישע!" — אונד וויר פירכטען, דאס זיא רעכט האבען. אבער „פאנאטיסמוס" איזט נאך אימערהין בעססער אלס דער אינדיפפערענטיזמוס . . . דאך וויר וואללען אונס ניכט ווייטער אין איינע ברייטע שטראפ-פרעדיגט איינלאססען; וויר וואללטען היער נור ווידער אויף דאס שאן אפט ערוועהנטע הינווייזען, דאס זיך לידער פיעלע יודען איהרעס יודענטהומס שעמען אונד דאס זיא געגען יידישע זאכען גאנץ אבגעשטומפפט אונד גלייכגילטיג זינד, וועסהאלב זעלטען איין יידישעס אונטערנעהמען געדייהען אונד צור בליטהע געלאנגען קאנן. —

וויר ווערדען אינדעססען זא וויא ביזהער אויך פערנערהין אונבעאירט אונד אונערשראקען

קאננען. אים יאהרע 1037 איזט נעמליך קאניג האבים געשטארבען. ער הינטערליעס צוויא זאהנע: באדים אונד באלקין. דיעזע צוויא פרינצען בעקעמפפטען זיך וועגען דעם בעזיטצעס דעם טהראנעס. דיא בירגער גראנאדא'ס וואהרען נון אין צוויא פאליטישע פארטייען געטהיילט. דיא מאיאריטעט דער בירגער, וואָרונטער אויך זעדרר צאהלרייכע יודען, וואר פיר דען יינגערן פרינצען באלקין. סאמיעל יעדאך שטאנד אן דער שפיטצע דער מינאריטעט, דיא פיר דען אלטערן קראנפרינצען, נעמליך פיר באדים, שטיממטע. וועהרע באלקין ווירקליך אין דען בעזיטץ דעם טהראנעס געלאנגט, זא העטטע היערויס פיר זיינען גענגער, דען שטאאטס-מיניסטער סאמועל, איינע גראסע געפאהר ערוואכסען מיססען. אין דער טהאט טראף דיא מאיאריטעט שאן פארבערייטונגען פיר דיא טהראנבעשטייגונגס-פייערליכקייטען באלקינס. פלאטצליך יעדאך ליעס באלקין איינע ערפרייליכע ערקלערונג בעקאננט מאכען, דאס ער אויף דען טהראן פערציכטע צו גונסטען זיינעס אלטערן ברודערס באדים: היעמיט מיססטען נאטירליך אללע פארטיי-שטרייטיגקייטען איין ענדע נעהמען. צאהלרייכע פארנעהמע יודען, וועלכע פיר באלקין געשטיממט האטטען, פערליעסען זאגלייך גראנאדא, דא זיא דיא ראכע דעם נונמעהריגען קאניגס באדים פירכטעטען.

פיר סאמועל וואר מיטהין ניכט בלאס אללע געפאהר געשוואונדען, זאנדערן שטיעג דערזעלבע נאך האהער אין דער גונסט דעם נייען הערישערס, דער דא זאה, וויא זעהר דער יידישע שטאאטס-מיניסטער מיט דעם איינענן לעבען שפיעלטע, דאמיט ניכט באלקין, זאנדערן ער דען טהראן ערהאלטע. דא באדים קיין פריינד פאן רעגירונגס-געשעפטען וואר, לעגטע ער אללע מאכט אין דיא הענדע זיינעס טרייען יידישען מיניסטערס. שפעטער בערייעטע וואהל באלקין זיינע אבדאנקונג פאם טהראנע אונד בעגאנן אונרוהען צו שטיפטען. באדים וואוסטע יעדאך, דיעזען ברידערליכען רוהעשטארער דורך פערגיפטונג אוים דעם וועגע צו ריימען. סאמועל קאננטע נון, אונגעשטארט דען אידים אנפערטרייטען שטאאט צור האכסטען בליטהע ברינגען!

(שלום פאלנט.)

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאן ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. —

ווייצען, טהייס- 500 מטרצ' .78 קילא 15.?? נולד. 100 מטרצ' 77.5 קילא 12.18 נולד. 100 מטרצ' 76 קילא 12.65 נולד. 500 מטרצ' 75.5 קילא 12.40 נולד, 15.?? מטרצ' .77 ק' —.11 נול. 1150 מטרצ' 8.,8 ק' 12.07 נול. (אללעס פער דרייא מאנאטע.)

קארן 9.90 - 10,20 נולד.

גערסטע פוטטער- 6'20—6,60 נולד. מאלץ-??? 7.80—8,50 נולד.

קוקורוץ נייער 4.90 - 5 10 נול.

האפער 5.60 - 6.20 נולד.

רעפס 11,60 נולדען. —

מעהל-פרייזע (פער 100 קילאגראמם זאמט זאק, פרייא אב פעסט:) נר' 0: 22 גולד. — קר'. נומ' 1: 21 גול. 40 קר', נר' 2: 20 גול. 80 קר', נר' 3: 20 גול. 20 קר' נר' 4: 19 גול. 40 קר', נר' 5: 18 גול. 60 קר', נר' 6: 17 גול' 30 קר', נר' 7: 16 גולד. 30 קר', נר' 8: 15 גול. 20 קר', נר' 8½ 13 גולד. 40 קר', פיינע קלייע 3 גול. 70 קר', גראבע קלייע 3 גולד. 60 קר.

היליזענפריכטע: ערבסען אונגארישע 11½— 12½ גול. לינזען 12—20 גול. ראהע הירזע 5,25 , הירזע בריין 11— ,— 11,25 גול. גראסע ווייסע באהנען 9 - 9,50. צווערגעל 10—10,50 נולד. לייזאמען 14.25 נולדען, האנפזאמען 7½ — נולד. — מאהאר . גולד. קיממעל 25 — 26 גול. - וויקען —.— גול. מאהן גרויער 34 35 גול. בלויער 38 — 39 נולד. (אללעס פער 100 קילא.)

ערד-עפפעל (נייע) פער 100 קילאגראמם 2,10—2,20 גולדען.

שפיריטוס נייע מעטהאדע אים קליינע 32,50—33 נולד. אלטע-מעטהאדע 35½ - 36 גול. פער 10000 ליטער פערצענט. —

צוועטשקען, באסנישע: פרימא 21'40— 22,30 גול. מיטטעל —'17 גול.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) נייע באנאטער 23½—24 גולדען.

האניג: גאליציער 31 — 32 גולד. — יע נאך קוואליטעט.

וואכס ראָזענויער 124 גולד. בעססערע וואארע 128—129 גולד.

קנאפפערן אונגארישע 24,50 - 25 גול.

קלעזאמען אונגארישע 48 - 50 נולד.

ראטהקלעע 54—55 גולד.

ניסע —.18—21 נולד.

פאפריקא פרימא 28—35 גול.

ריבאל דאפפעלט-ראפפינירטער 33'5 - 34 גולד. פער 100 קילאגראמם.

רעפס-קוכען 6,10 גול.

אונשליט (חלב) —'47— —,48 נולד.

פעטראלעאום 19—19.50 נולד.

שאפ-פעללע אין פאריגער וואכע ווארדען 15000 שטיק פערשיעדענע גאטטונגען פערקויפט, אונד צוואר דייטש וואלליגע 2.80 — 3.60 גול. פער פאאר סערבישע 135—145 גול. באנאטער אונד באטשקער 140 — 150 גולדען. טירקישע אונד מאצעדאנישע 44—46 גולד. זיעבענבירגער 38—40 גולדען. (אללעס פער 102 שטיק.)

הייטע, ווייר נאטירען: פער 100 ק' אונגארישע קוה-הייטע 105 - 110 גול. אבטעהיישע טראקענע 110 112 גול.

ראסהייטע 8—9 גולד. (אללעס פער פאאר.) —

לעדער געשעפט, פפונד-הייטע 24 - 28-קילא 168 - 172 גולד. איינמאל פערזעצטע טערצען פאן 12—15 קילא 172 - 174 גולד„ צווייטאל פערזעצטע טערצען 16—18 קילא, 164 - 166 גולד. דרייאל פערזעצטע טערצען 24- 28 קילא 173—176 גולד.

קאלבלעדערע, ביינע 9 11-קילא 450 — 465 גולדען. געצאגענע 9 — 12-קילא 270 - 285 גולדען פער 100 קילא.

שאפוואללע. אין פאריגער וואכע וואר דאס געשעפט לעבהאפט. פערקויפט ווארדען, 30000 קילאגראמם אונד צוואר: פעהלערהאפטע באטשקער איישורען 72—73 גולד. געבירגס צווייששורען ווינטערוואללע 94 - 95 גולד. — טהייס צווייששורען ווינטער- אונד זאממער-וואללען צו 78 גולד, געוואשענע וולאשקע צאקעל 60 גולד. (אללעס פער 56 קילא.)

וויענער פרייזע.

שפיריטוס 32.75 —-.32 גול. צו 10000 ליטער פערצענט.

ריבאל — .33 — 33.25 גולד. פער 100 קילא.

ווייצען, פערקויפט ווארדען 15000 מעטער-צטר'. פרייזע: טהייס-ווייצען 74 - 76-קילא 12.45—12.85 גול. פער מעטערצטר. —

קארן, אונגארישעס 67—71-קילאגראמם 10.30— 10,90 גולד' פער מעטער-צטר.

גערסטע עסטרייכישע 60—64-קילא —.8 — —.9 גולדען.

קוקורוץ אלטער 8·20—8,30 גולד.

האפער אונגארישער 6,20 — 6.40 גולדען פער מעטער-צענטנער.

רעפס באנאטער 12.25 - 12.50 גולד. קאהל 12,50 - 13 25 גולדען.

קארן-מעהל, נר' 1: 18,25—19.25 גולד., נר' 2: 16,25—17.25 גולדען פער מעטער-צטר.

ווייצען-מעהל נר' 0: 22.30 — —.23 גולד' נר' 1: 20,80—21.50 גולד., נר' 2: 19'80—21.30 נר' 3: 18.30 —19.30 גולדען, אללעס פער מעטער צטר.

היליזענפריכטע: לינזען 20—28 גולדען ערבסען 10—14 גול. באהנען 10 — 12 גולד. הירזען 7.60 — 8,25 גולד' (אללעס פער 100קילא.) —

לאטטא-ציעהונג פאם 24-טען דעצעמבער 1880.

אפען	63	85	6	15	1
לינץ	5	33	63	46	62
טריעסט	14	43	80	3	9

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פיר מאטריקעלפיהרער!

פאן דער בוכדרוקעריא דעם אדאלף הארא-וויטץ אין וואאג-ניישטאדטל זינד צו בעציעהען: געבורטס-, הייראטס- אונד טאדטען-מאטריקעל, נאך דער מיניסטעריעלען פעראָרדנונג פיר יידישע געמיינדען צוזאממענגעשטעללט אונד אויף שטארקעם פאפיער געדריקט. פרייז פער באגען 4 קרייצער. געבורטס-שיינע פער 100 שטיק 2 גולדען. איינבאנדע בעזאָרגע איך בילליגסט. מוסטער ווערדען אויף פערלאנגען איינגעשיקט.

אדאלף האראוויטץ,
בוכהענדלער אין וואאג-ניישטאדטל אונד טירני.

קורז-טאבעללע פאם .26 דעצעמבער.

גאָלדקורז

	קר.	פל.
זילבעראגיא	—	100
דוקאטען	61	5
עסטערייכיש-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	38	9
נאפאלעאנדאר	38	9
דייטשע רייכסבאנקנאטען	20	58
20 מארקשטיק	61	11
פאפיעררובעל	20	1

לאזע.

	קר.	פל.
1854-ער 4פראצענטיגע שטאאטס-לאזע	50	123
1860-ער " גאנצע	75	130
דעטטא " האלבע	25	133
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	25	171
דעטטא " 50 "	30	170
ראאב רעגולירונגס	—	29
טירקען-לאזע	50	18
קרעדיט-לאזע	50	183
קלארי-לאזע צו 40 גולדען	50	40
ראטהע-דאמפשיפפאהרטס-לאזע	—	105
אינסברוקער לאזע	—	25
קעגלעוויטש לאזע צו 10 גולדען	50	16
ראאבערער לאזע " 20 "	50	20
אלנער לאזע " 40 "	—	39
פאלפי לאזע " 40 "	75	38
רודאלפס-לאזע " 10 "	—	18
סאלם-לאזע " 40 "	75	51
וואלדשטיינער לאזע " 20 "	50	22
סט.-גענאיס לאזע " 40 "	75	48

לאזע.

	קר.	פל.
טעמעשווארער לאזע צו 20 גולדען	50	23
טריעסטער לאזע " 100 "	50	126
דעטטא " 50 "	—	67
וואלדשטיינ-לאזע " 20 "	—	32
ווינדישגרעטץ-לאזע " 20 "	—	38
אונגארישע פרעמיען-לאזע צו 100 גולד.	75	107
טהייס-רעגולירונגס-לאזע	—	106
וויענער לאזע	50	117

ווערטה-פאפיערע

	קר.	פל.
אונגארישע גאלדרענטע	85	110
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	50	96
טעמעשוואר-באנאטער	30	94
זיעבענבירגישע	25	95
גאליציש	50	98
בוקאווינער	50	95
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	75	125
ווינצערצעהנט-אבלעזונגס-אבליגאציאנען	75	94
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדען-קרעדיט צו 5 איינהאלב פראצענט	25	101
דער אונגארישען היפאטהעקען-באנק צו 5½ פראצענט	—	98
דער אונגארישען אללגעמיינען באדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פראצענט	—	100
דעטטא צו 6 פראצענט	—	105
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	25	101
דער אסטבאהן	25	86
דער נארד-אסטבאהן	50	146

פריכטע- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע ווייצען

	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
נארדאונגאריש נייער	74	—.—
"	75	11.45—11.55
"	76	11.65—11.70
"	77	11.80—11.85
"	78	11.90—11.95
"	79	12.05—12.15
"	80	12.20—12.30
פעסטער באדען	—	—.—
"	75	12.—12.10
"	76	12.20—12.30
"	77	12.40—12.45
"	78	12.50—12.55
"	79	12.60—12.70
"	80	12.75—12.80
טהייס	—	—.—
"	75	12.10—12.25
"	76	12.35—12.45
"	77	12.55—12.70
"	78	12.90—13.
"	79	13.05—13.10
"	80	13.15—13.20
וויסעלבורגער	75	12.10—12.25
"	76	12.35—12.45
"	77	12.55—12.70
"	78	12.90—13.—
"	79	13.05—13.10
"	80	13.15—13.20

פריכטע

	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
קארן	72	10.30—10.05
גערסטע מאלץ	62	—.—
גערסטע פוטטער	62	6.60—6.35
האפער	40	6.30—6.10
קוקורוץ באנאטער	75	5.15—5.20
אונגארישער	73	5.10—5.—
הירזע	—	6.30—5.70

פער 100 קילאגראמם		
ווייצען	פער אקטאבער	—.—
"	"	—.—
"	פריהיאהר	11.60
קוקורוץ	"	6,04
גערסטע	"	—.—
האפער	"	6,25
"	"	—.—
רעפס	"	—.—

באללען-מעהל

		פל.	קר.
נוממער 0	דער באללען צו 100 קילאגראמם מיט זאק	22	—
" 1		21	50
" 2		20	80
" 3		20	20
" 4		19	60
" 5		18	50
" 6		17	50
" 7		[illegible]	[illegible]
" 8		15	20
" 8½		13	50
שפיריטוס: אלטע מעטהאדע פרעספעסט		35	50
" נייע " קארטאפפעל		34	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest. 1880. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

די דעם פריעדען אייראפא'ס דורך די טירקיש-גריעכישע אנגעלעגענהייט שאן פיר בעגינן דעם פריה-יאהרעס דראהעט. אויס קאנסטאנטינאפעל ווירד פאם 27-טען דיעזעס טעלעגראפירט: אן דער גריעכישען גרענצע זינד לעננסט 15000 מאנן טירקישער סאלדאטען אויפגעשטעללט. דא יעדאך די בעוועגונג אין גריעכענלאנד ערנסטער ווירד, זא וואורדע אין איינעם הייטע אבגעהאלטענען מיניסטער-ראטה בעשלאססען, נאך ווייטערע 8000 מאנן מיליטער אן די גרענצע גריעכענלאנדס צו ענטזענדען, דאמיט זייטענס דער גריעכען די גרענצען ניכט איבערשריטטען ווערדען. דער סולטאן האט זיך אים מיניסטערראטהע וויא פאלגט געאייסערט: „איך האבע זייטענס דער אייראפעאישען גראסמעכטע די צוזיכערונג, דאס זיא געגען די טירקיא וועגען דיעזער גריעכישען אנגעלעגענהייט קיינע צוואנגסמאסרעגעלן אנוועגדען ווערדען. וועגן גריעכענלאנד אויף איינענע פויסט געגען אונס דען קאמפף אויפנעהמען וויללל, זא ווערדען וויר אלסבאלד די קאנאנען שפיעלען לאססען!" — אויס פעטערסבורג ווירד עבענפאללס פאם 27-טען דיעזעם טעלעגראפירט: די גריעכישע קאניגין האט אן די רוסישע רעגירונג דאס אנזוכען געשטעללט, דאהין צו ווירקען, דאס סערביען אונד בולגאריען גריעכענלאנד אונטערשטיטצען מאגען, אים פאללע עס צו איינעם קריעגע געגען די טירקייא זיך גענאטהיגט זעהען זאללטע. — די אנטוואָרט אויף דיעזעס אנזוכען וואר זעהר צוריקהאלטענד. רוסלאנד וויללל עבען גריעכענלאנד ניכט צום קריעגע ערמונטערן, דא עס פיר די שטארונג דעס אייראפאישען פריעדענס די פעראנטוואָרטליכקייט ניכט איבערנעהמען מאג!" — זא ווייט די דעפעשען. אים ביידען איזט צו ערזעהען, דאס עס צווישען גריעכענלאנד אונד דער טירקייא אהנע קריעג נימער אבלייפען ווערדע. וועלכע אויסדעהנונג דיעזער קריעג געווינגען ווירד, דאס קאנן מאן הייטע פרייליך נאך ניכט מיט בעשטיממטהייט וויססען!

*) (דיא געהיימען אקטענשטיקע דעס בערלינער קאנגרעססעס.) יעטצט ערסט וואורדען פערשיעדענע געהיימע אקטענשטיקע, דיא אויף דען בערלינער קאנגרעס בעצוג האבען, פעראפפענטליכט. איינעם דערזעלבען איזט פיר אונס יודען פאן אינטערעססע. עס ריהרט דיעס פאן דעם רומענישען געזאנדטען אין בערלין הער, דער זיינעם מיניסטער דעס אייסערן אין בוקארעסט פאלגענדעס שריעב: „עקסצעללענץ! איך מוס זיא פערשטענדיגען, דאס די גראסמעכטע אויף די דורכפיהרונג יענער בעשטיממונג דעס קאנגרעססעס, וועלכע די עמאנציפאציאן דער יודען רומעניענס בעטריפפט, גראססעס געוויכט לעגען. זיא וואללען אים פערווייגערונגספאללע דורכאויס צוואנגסמאסרעגעלן אין אנוועגדונג ברינגען. זיא זינד נור דאריין ניכט איניג, וועלכע צוואנגסמאסרעגעלן צור אנוועגדונג געלאנגען זאללען. די איינען וויגשטען, דאס איינע אייראפעאישע קאממיססיאן נאך בוקארעסט ענטזענדעט ווערדע; אנדערע מיינטען וויעדער, דאס עסטערייך-אונגארן רומעניען עבען זא גוט מיליטעריש בעזעטצע, וויא דאס מיט באסניען געשעהען; וויעדער אנדערע פאָרדערטען, דאס מאן אללע רומענישען האפען-פלעטצע אן דער דאנוי מיט בעשלאג בעלעגע אונד אללען האנדעל רומעניענס פערניכטע, ביז עס די יודען עמאנציפירט האבען ווירד. דא טראט יעדאך גראף אנדראשי אויף אונד ערזוכטע, דאס מאן די אנגעלעגענהייט איהם איבערלאססע. עס ווירד איהם געלינגען, אלס מיניסטער עסטערייך-אונגארנס, די יודענעמאנציפאציאנס-אנגעלעגענהייט אין רומעניען אויף פריעדליכע וויזע צור לאזונג צו ברינגען!" — זא ווייט דאס אקטען-שטיק. אונזערעס וויססענס זינד די יודען רומעניענס אויך הייטע נאך ניכט עמאנציפירט. גראף אנדראשי העטטע אלזא בעססער געטהאן, ווען ער עס אויף אנוועגדונג דער צוואנגס-מאסרעגעלן געגען רומעניען אנגעקאממען געלאססען העטטע! — איבריגענס איזט לײדער דער גאנצע עמאנציפאציאנס-שווינדעל ניכט פיעל ווערטה. אין דייטשלאנד זינד די יודען עמאנציפירט. אונד וואס האבען זיא היעפאן: אונאויפהארליכע פערפאלגונגען. זיא ווירדען עס געוויס פארציעהען, נירט עמאנציפירט צו זיין, אום נור אין רוהע לעבען צו קאננען. איבריגענס בריכט זיך הייטע רומעניען מיט זיינער יודענפיינדליכקייט גאר ניכט צו שעמען. וואס דאס געבילדעטע בערלין זיך ערלויבען דארף, דאס קאנן מאן אויך דעם אונגעבילדעטען בוקארעסט ניכט צום פארוואורפע מאכען!

*) (דיא נייע גראססע שפענדע דעס בעראן הירש.) אין פאריגער נומ' האבען וויר בערייטס קירץ געמעלדעט, דאס לייט איינער מיטטהיילונג דעס קולטוס-מיניסטערס טרעפארט איין אונבעקאננטער איינע בעדייטענדע סוממע צו גונסטען פאן וואיזען-קינדערן בעשטיממט האבע. וויר פערמיטהעטען זאגלייך, דאס דער עדלע שפענדער קיין אנדערער זייא, אלס דער יעגען זיינעם אויסעראָרדענטליכען וואהלטהעטיגקייטס-זיננעס וועלטבעריהמטע בעראן הירש אים פאריז. נון מעלדעט דער „פעסטער לאָיד" איבער דיעזען געגענשטאנד פאלגענדעס: די פארשטעהערין דעס פעסטער יידישען פרויען-פעראיינעס, פרויא בישיטץ, האטטע שאן פאר לענגערער צייט איינע אונטערעדונג מיט דעם וואהלטהעטיגען הערן בעראן הירש. זיא שילדערטע איהם די נאטה פיעלער עלטערנלאזער קינדער אין פעסט, וועלכע נור דורך איינע רייכע אונטערשטיטצונג געלינדערט ווערדען קאננטע. בעראן פאן הירש גאב היעראויף פאלגענדע ערקלערונג: „איך וועדע בערייט, אין בודאפעסט אויף מיינע קאסטען איין ערציעהונגס- אונד פערזארגונגס-אינסטיטוט פיר עלטערנלאזע קינדער צו ערריכטען אונד צוואר איין זאלכעס אינסטיטוט, אין וועלכעם וואיזען-מעדכען, אהנע אונטערשיעד דער קאנפעססיאן, אויפנאהמע פינדען זאללטען. פיר דיעזע מעדכען זאלל אבער אויך נאך איהרעם אויסטריטטע אויס דעם אינסטיטוטע געזארגט ווערדען. איך וויללל דיעזעלבען נעמליך ניכט בלאס מיט וואהנונג, קאסט, קליידונג אונד אונטעררעכט פערזארגען, דא איין זאלכעס ארמעס מעדכען ביים אויסטריטטע אויס דער אנשטאלט וויעדער הילפלאז אין דער וועלט דא שטעהען ווירדע. איך וויללל דאהער אלליעהרליך פיר יעדעס איינצעלנע מעדכען, וועלכעס אין דעם פאן מיר צו גרינדענדען אינסטיטוטע איינע אויפנאהמע געפונדען, די סוממע פאן 100 גולדען פערצינזען. וועגן זא איין מעדכען נון צו 16 יאהרען דאס אינסטיטוט פערלאסט, ווירד עס איינען בעטראג פאן אונגעפעהר 1200 גולדען בעזיטצען. דיעזע סוממע קאנן ענטוועדער אלס „מיטגיפט" פערוועגדעט ווערדען אדער אלס מיטטעל צור גרינדונג איינעס אייגענען געשעפטעס. — אין דעם אינסטיטוטע זאללען 60 עלטערנלאזע מעדכען אין דיעזער וויזע פערזארגט ווערדען אונד צוואר: 20 יידישע, 20 קאטהאלישע אונד 20 רעפארמירטע. די גאנצע שטיפטונג ווירד אויף איינע האלבע מילליאן גולדען צו שטעהען קאממען, וועלכער בעטראג אויף צינזען אנגעלעגט ווערדען זאלל. פאן דען צינזען ווירד דאס אינסטיטוט ערהאלטען ווערדען קאננען. איך פיר עסטערייך בעשטיממטע איך איינע האלבע מילליאן גולדען צו גונסטען דער עלטערנלאזען קינדער. איך האבע נור איינע בעדינגונג צו מאכען. איך וויללל נעמליך איך דאס געביידע פיר דיעזעס אינסטיטוט אויף מיינע קאסטען אויפפיהרען לאססען, דאך וויגשע איך, דאס די שטאדט פעסט דאס היעצו נאטהיגע גרונדשטיק אומזאנסט הערגעבען מאגע!" — זא ווייט די ערקלערונג דעס עדלען בעראן הירש. היעט בעפינדען זיך די בייפלענע פיר דיעזעס וואיזענהויז בערייטס אין פאריז, דאמיט דער הערר בעראן דיעזעלבען פריפע. די אויספיהרונג דיעזעס האבהערציגען פארהאבענס דירפטע באלד אין אנגריפף גענאממען ווערדען. יעטצט ווירד בלאס נור נאך אויף איינען בעשלוס דער הויפטשטעדטישען רעפרעזענטאנץ געוואַרטעט וועלכע פיר דען באו דיעזעס וואיזען-הויזעס איינען געאייגנעטען פלאטץ אנצו-ווייזען העטטע. איממער-

---

נענד זאלך צויבערהאפטע זאגען צו פערבייטען געוואוסט האבען! —

אינצווישען ערהאב זיך יענער מאנן, דען טרעססיליאן פיר דאס אבערהויפט דער ציגיינער היעלט, גינג אויף טרעססיליאן צו אונד פראגטע אום דעססען בעגעהר.

טרעססיליאן ערצעהלטע איהם קורץ, וואס איהן היערהערגעבראכט אונד דאס ער, אהנע די פארגעשריעבענען האקוס-פאקוס-זאכען מיט צו מאכען, זיין פפערד פיר גוטעס געלד בעשלאגען האבען וואללע.

אלס אבער טרעססיליאן וועהרענד דיעזער זיינער ערצעהלונג דעם זאנדערבארען מאננע אינס געזיכט בליקטע, שוידערטע ער צוזאממען. ער וויך זאגאר איינינע שריטטע צוריק; יענער מאנן אבער גינג איהם נאך, זא דאס ביידע פאן אנגעזיכט צו אנגעזיכט געגענאיינאנדער שטאנדען.

„הימעל! (ריעף טרעססיליאן) זייד איהר ניכט דע ווידאל?" —

יעטצט וויך וויעדער יענער מאנן איינינע שריטטע צוריק, זענקטע זיינע בליקע צור ערדע, אונד נאך קורצעם נאכדענקען ערוויעדערטע ער מיט טיעפער האהלער שטיממע: „וויא? איהר קעננט דען דע ווידאל? בעגעגנעטעט איהר איהם אים אריענטע? אין שפאניען? אין פארטוגאל אדער נאר אין ראם?"

„וואצו דיעזע ענטשטעללונג, דע ווידאל? (ריעף יעטצט טרעססיליאן געפאסטער) זייד איהר ניכט פאר זיין מאנאטען פלאטצליך אויף איינע וואונדערבארע וויזע אין מיינער געהיימען, פערבארגענען, אונטעראירדישען וואהנונג ערשיענען?"

„„איהר אירט אייך, זעהעט מיך בעססער אן; איך בין עס ניכט. איך ווערדע מיט איהם פיעלליכט איינע עהנליכקייט האבען.""

טרעססיליאן ריכטעטע נון איינען פארשענדען בליק אויף דען מאנן, עס שווינדעלטע איהם פאר דען אויגען, אין זיינעם געהירנע גינג עס ווירר דורכאיינאנדער. באלד וואר עס איהם, אלס ווירדע ער דע ווידאל פאר זיך זעהען; באלד אבער גלויבטע ער, עס זייא דאן מיגועל אונד צולעטצט קאם עס איהם פאר, אלס אב דיעזער מאנן מיט יענען ביידען פערזאנען איינע עהנליכקייט האבע.

דער פרעמדע מאנן פערדרעהטע זיינע אויגען אויף איינע זאלכע וויזע, דאס נור דאס „ווייסע" דערזעלבען זיכטבאר וואר, רונצעלטע זיינע שטירנע אונד זאגטע: „ביא אללען היילינגען אונד אונהיילינגען נאמען, דערען איך מיר בעדיענע, שווארע איך אייך, דאס איך ניכט דע ווידאל אונד ניכט דאן מיגועל הייסע — מיין נאמע איזט וויילאנד. איבער דאן מיגועל קאנן איך אייך קיינע ווייטערע אויסקינפטע ערטהיילען. אבער איך בין דער מיינונג, דאס די נאמען דאן מיגועל אונד דע ווידאל איינע אונד דיעזעלבע פערזאן בעצייכנען. וואס דען דע ווידאל בעטריפפט, זא קאנן איך אייך פערזיכערן, דאס ער זיינען איבעראירדישען געהיימניספאללען איינפלוס גענצליך פערלארען האט, זייט דעם ער זיך אין איין אירדישעס וויב פערליעבטע. — וואס שטינט אייך דאס בלוט זא צו קאפפע? — איהר שיינט יענעס וויב צו קעננען! — דאך גענוג זא פיעל, דאס דע ווידאל יעטצט איין זא געוואהנליכער מענש איזט, וויא איהר. ער געהארט צו דען געפאללענען היילינגען, די וועגען איהרער פערבינדונג מיט דען אירדישען מענשענטאכטערן פאן איהרער האהע געשטירצט וואורדען. זאללטעט איהר איהם איינסט בעגעגנען, זא ווירדעט איהר נור דען שאטטען פאן דעם פריהערען דע ווידאל אין איהם נאך פינדען. זיין ווירקען איזט ניכט מעהר אויף יענע ריינע היילינגע וויזע וויא פריהער; ער בעאיינפלוסט ניכט מעהר די ריינען איבעראירדישען וועזען, זיינע שילער ווירקען גגנמעהר ענטוועדער דורך די „אלכימיע", וויא זוכען נאך איממער נאך דעם „שטיין דער וויזען", יעדער גלויבט, דער קונסט דער גאלדמאכערייא נעהער געקאממען צו זיין; פיעלע וויעדער בעשעפטיגען זיך מיט דען קענטניססען דער קרייטער, אדער מיט דען פפלאנצען אונד מינעראליען, אום דערען היילקרעפטע צו קעננען אונד זינד אלזא אלס ארצטע טהעטיג. מיין לעהרער, נאמענס דאבאביע, וואר דע ווידאלס שילער, אונד דאדורך קאננטע איך אויך אין די לאגע קאממען, יענען זאנדערבארען אונד וואונדערבארען, געהיימניספאללען מאנן קעננען צו לערנען . . . דאך זייד איהר מיינעס פערטרויענס ווירדיג? פערטרויען געגען פערטרויען! טראָטץ אייערער גוטען ענגלישען אויסשפראכע שיינט איהר אין פארטוגיעזער אונד זאגאר יו.. צו זיין. זעהעט, איך ווילל ניכט איינמאל דאס ווארט אויסשפרעכען; מיינע ווילדען געזעללען קאננטען אייך פערראטהען."

טרעססיליאן שטוינטע איבער די צוטרעפפענדע שפראכע דיעזעס מאננעס אונד זאגטע: „איך בין וואהל קיין צויבערער, דער אויס דען אייסערען געזיכטס-אונד-צינען דעססען איננערע זעעלע הערויסליעסט. אבער אייער קלארעס אויגע דייטעט מיר דאראויף, דאס איך פאלשהייט פערנע ליעגט."

(פארטזעטצונג פאלגט.)

אונזערע טהעטיגקייט פֿאָרטזעטצען. וויר ווערדען איך ווייטערהין אללעס מאָגליכע צור גייסטיגען העבונג אונזערעס בלאַטטעס אנווענדען — אונד וויר האָפֿפֿען, דאס די״א ג׳ פרענומעראנטען, וועלכע אונס צוואָלף יאהרע טרייא ווארען, אונס אויך אין צוקונפֿט טרייא בלייבען ווערדען.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (געווים דיא צוועקמעסיגסטע ראַכע!) אוים בערלין ווירד בעריכטעט: „אין פֿאָלגע דער אונאויפֿהאָרליכען אומטריעבע אונד העטצערייען שטאָקער׳ס אונד טרייטשקע׳ס לעבען דיא יידישען פֿאמיליען אין גראָססטער צוריקגעצאָגענהייט אונד פֿערמיידען יעדען אָפֿפֿענטליכען אונטערהאלטונגס-אָרט. פֿיעלע יידישע פֿאמיליען טרעפֿפֿען פֿאָרבערייטונגען צור אויסוואנדערונג נאך בעלגיען אונד נאך פֿראנקרייך.“ — לעטצטערער שריטט איזט געווים דער געשיידטעסטע. ווער היעצו דיא מיטטעל האט, זאָלל געווים דאס יודענפֿיינדליכע דייטשלאנד פֿערלאססען. עס איזט דיעס דיא צוועקמעסיגסטע ראכע, וועלכע דיא יודען פֿיר דיא ערפֿאהרענען בעליידיגונגען איבען קאָננען. שפאניען איזט עבען דורך דיא אויסוואנדערונג דער יודען פֿעראַרמט וואָרדען. עס מאָכטע יעטצט גערנע דען יודען אללע מאָגליכען רעכטע איינריימען, דאָך ענטשליעסט זיך נור זעלטען איין יודע, יענעס לאנד ווידער אלס זיינע היימאטה צו בעטראכטען, אין וועלכעם זיינע פֿאָרפֿאהרען פֿאָר יאהרהונדערטען זאָ פֿיעל געליטטען האבען. ווערדען דיא יודען דייטשלאנד פֿערלאססען קאָננען, דאנן ווירד דאָרט אללער האנדעל, אללער פֿערקעהר אין שטאָקונג געראטהען, אונד עס ווירד איינע אללגעמיינע אַרמוטה איינטרעטען, וויא דיעס אין שפאניען דער פֿאלל איזט. מאָגע דייטשלאנד פֿאָן דען מילהעלדען שטאָקער אונד טרייטשקע לעבען! בעלגיען אונד פֿראנקרייך ווערדען דורך דען פֿלייס אונד דיא געשעפֿטס-געוואנדטהייט דער איינוואנדערנדען יודען אימטער רייכער ווערדען, וועהרענד דייטשלאנד זיינען פֿערפֿאלל ערסט דאנן עמפּפֿינדען ווירד, ווענן עס שאָן צו שפּעט זיין ווירד: וויר ווערדען זעהען, וואס בערלין פֿאָן זיינעם נערדישען האָפֿפּרעדיגער אָדער פֿאָן דעם האלבוואהנזיננינגען פראָפֿעססאָר טרייטשקע האבען ווירד, ווענן עס פֿאָן דען יודען איס שטיכע געלאססען ווירד! פֿרייליך איזט אָן איינע גענצליכע אויסוואנדערונג דער יודען ניכט צו דענקען, דא דיא מיטטעללאָזען פֿאמיליען-פֿאטער איינע זאָלכע אויסוואנדערונג ניכט איינטערנעהמען קאָננען. דאס טהוט איהנען צור זאכע ניכט. אויך דיעזע ווערדען נאך אונד נאך איין לאנד פֿערלאסָסען, דעסען דייטשע בעפֿאָלקערונג מיט דעם מונדע זאָ פֿיעל פֿאָן „בילדונג“ שפּריכט, אים הערצען יעדאָך ראָה איזט, וויא איין טיגער! פֿאָר איינינגען יאהרען האט פֿראנקרייך אן דייטשלאנד 5 מילליארדען אלס קריעגס-ענטשעדיגונג צאהלען מיססען. דיא יודען, וועלכע נון אוים דייטשלאנד נאך פֿראנקרייך איינוואנדערן, ווערדען דעם פֿראנצאָזישען שטאאטע איינען וויט האָהערען נוטצען אלס 5 מילליארדען איינברינגען.

* (איינע בלוטיגע נייא-יאהרס-נאכט) וואָללען דיא דייטשען יודענפֿיינדע דען יודען אין בערלין בערייטען. עס וואורדע נעמליך אונטער דען בערלינער יודענפֿיינדען פֿעראבּרעדעט, אין דער נאכט פֿאָם 31-טען דעצעמבער אויף דען 1-טען יאנואר 1881 זעממטליכע אין דען קאַפֿפֿעע- אונד ביער-הייזערן בעפֿינדליכען יודען צו איבערפֿאללען אונד זיא ניעדער צו מאכען. גליקליכערווייזע וואורדע דיעזע פֿערשוואָרונג נאָך רעכטצייטיג פֿערראטהען — אונד זעממטליכע איזראעליטישע פֿריעדיגער אין בערלין וואַרנטען אם זאַמסטאג איהרע צוהאָרער אין דען בעטהייזערן, דאס זיא יא אין דער נייא-יאהרעס-נאכט צו הויזע בלייבען אונד זיך אויף דער שטראססע אָדער אין דען קאַפֿפֿעע- אונד ביער-הייזערן ניכט צייגען מאָגען, דא פֿיר יענע נאכט איינע יודען-פֿערפֿאָלגונג פֿעראבּרעדעט איזט. — זאָ זעהען אלזאָ דיא צושטענדע אין בערלין אוים. — וואָ בלייבט דיא פּאָליציי״א?

* (איינע שטודענטען-אדרעססע אן אישטוויצ.) דאס „פּעסטער שורנאל“ מעלדעט: „זייט איינינגען טאגען איזט היער דיא נאכריכט פֿערברייטעט, דאס דיא היעזיגען אוניווערזיטעטס-שטודענטען איינע דאנק- אונד אנערקעננונגס-אדרעססע פֿאָרבערייטען, אוים דיעזעלבע אם נייא-יאהרסטאגע הערדן אישטוויצי צו איבערגעבען. דיא אדרעססע זאָלל בערייטס מיט 200 אונטערשריפֿטען פֿערזעהען זיין. עס ווערדען אבער ווייטערע אונטערשריפֿטען מיט גראָססעם אייפֿער געזאַממעלט!“ — דאס ערוועהנטע בלאטט מאכט היעצו פֿאָלגענדע בעמערקונג: „דאס גאנצע ערשיינט אונס אונגלייבליך! וואס האט דענן אישטוויצי געלייסטעט, דאס דיא געבילדעטען אוניווערזיטעטס-שטודענטען דעמזעלבען איינע אנערקעננונגס-אדרעססע איבערגייבען וואָללען? האט ער עטוואס פֿיר דאס אונגארישע פֿאטערלאנד געטהאן? ניין! גאר ניכטס! ער האט בלאָס אונטער דען ביינערן דער פֿערשיעדענען קאָנפֿעססיאָנען איינען האס אנגעפֿאכט, וועלכער דעם פֿאטערלאנדע נור שאדען, ניכט אבער נוטצען קאנן. ער האט איינינע שלעכטע שריפֿטען אוים דייטשלאנד זיך ברינגען לאַססען אונד דיעזע אינ׳ס אונגארישע איבערזעטצט אוים אויך היער דיא יודענפֿיינדליכען אומטריעבע אין בעוועגונג צו זעטצען! ער טיגט יא ניכט איינמאל צום שימפּפֿען; אויך דיא שימפּפֿערייען מיט ער ערסט פֿאָן שטאָקער אונד טרייטשקע לערנען! אבער פֿערגעססען וויר ניכט, דאס אויך אין דייטשלאנד דער האס געגען דיא יודען נור קינסטליך אונד „אוים פּאָליטיק“ אנגעפֿאכט ווירד! דאָרט עקסיסטירט נעמליך איינע זאָגענאננטע זאָציאל-דעמאָקראטישע פּארטייא, וועלכע דאראויף אויסגעהט, דען רייכען לייטען דאס פֿערמאָגען צו רויבען אונד אונטער זיך צו פֿערטהיילען. פֿאָר ווענינגען יאהרען האבען יא זאָלכע צוויי״א זאָציאל-דעמאָקראטען, נעמליך נאָבילינג אונד האָדעל, זאָגאר געגען דען גרייזען קאיזער ווילהעלם איינען מאָרד-איבערפֿאלל פֿערזוכט. דיא רייכען בירגער אונד גראָסגרונדבעזיטצער אין בערלין פֿירכטען נון איהר פֿערמאָגען, אונד דער גרייזע מאָנארך זאָגאר זיין לעבען! אוים דיעזעם גרונדע האט מאן מיט דען יודענהעטצערייען בעגאָננען, דאמיט מאן דיא אויפֿמערקזאמקייט דער אונרוהיגען אונד רויבזיכטיגען זאָציאל-דעמאָקראטען אויף דיא אונשולדיגען יודען לענקע. דאס איזט דיא פּאָליטיק, וועסהאלב מאן זייטענס דער בעהאָרדען געגען דיא יודענהעטצער ניכט רעכט איינשרייטעט. דיא רייכען הערדן גלויבען עבען, דורך דיא פֿערהעטצונג דער זאָציאל-דעמאָקראטען געגען דיא יודען דאס איינענע פֿערמאָגען אונד לעבען פֿאָר יעדעם אנגריפֿפֿע געזיכערט צו האבען. מאן קאנן אלזאָ זאגען, דאס דיא יודען אין דייטשלאנד איינגענטליך נור אלס בליטצ-אבלייטער בענוטצט ווערדען. דאס הייסט: דיא רייכען בירגער פֿירכטען, דאס זיא זעלבסט פֿאָן דען זאָציאל-דעמאָקראטען אנגעגריפֿפֿען ווערדען קאָננטען, וועסהאלב מאן דיעזע רויבזיכטיגען מענשען געגען דיא יודען העטצט. נון האט אונגארן גאָטטלאָב קיינע זאָציאל-דעמאָקראטען; אונזערע רייכען בירגער האבען פֿיר איהר פֿערמאָגען אונד איהר לעבען ניכטס צו בעפֿירכטען. היער איזט דאהער גאר קיין גרונד פֿאָרהאנדען, אים איינען יודענהאס צו ערוועקען. עס וועהרע דאהער איינע אונגעהייערע שמאך אונד שאנדע, וואָללטען דיא אוניווערזיטעטס-שטודענטען הערדן אישטוויצי ווירקליך איינע אנערקעננונגס-אדרעססע איבערגייבען!“ — זאָ ווייט דאס „פּעסטער שורנאל“. לייטער זאָלל עס טראָטצדעם מיט דער שטודענטען-אדרעססע זיינע ריכטיגקייט האבען. עס גיבט עבען פֿיעלע שטודענטען, דיא טראָטץ איהרער אוניווערזיטעטס-שטודיען וועהרענד איהרעם גאנצען לעבענס ראָהע דומטקאָפּפֿע בלייבען!

* (צור גריעכיש-טירקישען אנגעלעגענהייט.) אין פֿאָריגער נוממער האבען וויר אויספֿיהרליך דיא געפֿאהר בעשפּראָכען

פֿאָלליעטאָן.

צוויי״א שוועסטערן.

(59-טע פֿאָרטזעטצונג.)

אכטאונדצוואנציגסטעס קאַפּיטעל.

איבערלאססען וויר נון דיא פּאָרטוגיזישען פֿליכטלינגע אונטער דעם שוטצע דער נאַטטליכען פֿאָרזעהונג אויף דעם ווייטען גראָסען אטלאנטישען מעערע - אונד זעהען וויר, וואס מיט אונזערעם טרעססיליאן (פֿראנציסקאָ מענדעס) אין ענגלאנד ווייטער געשעהען איזט.

אן יענעם מאָרגען, אן וועלכעם טרעססיליאן דורך דען ווירטה נאָלינג צור פֿלוכט גענאָטהיגט וואורדע, קאָננטע ער דורך דען שנעללען ריטט זיינעם פּפֿערדעס אין ווענינגען שטונדען אוים יענער געגענד הערויסקאָממען, וואָ ער איינען איבערפֿאלל דורך ווארניי״א אונד זיינע לייטע צו בעפֿירכטען האטטע. צו זיינעם אונגליקע פֿערלאָר יעדאָך דאס פּפֿערד איין הופֿ-אייזען אונד ער בעפֿירכטעטע, דאס זיין פּפֿערד לאהם ווערדען קאָננטע, וואס זיינער שנעללען ווייטער-רייזע זעהר הינדערנד געוועזען וועהרע. ער בעגעגנעטע איינעם אלטען ווייבע אונד ערקונדיגטע זיך בייא דיעזעם, וואָ אירגענד איין שמיעד צו טרעפֿפֿען וועהרע, דער זיין פּפֿערד בעשלאגען קאָננטע. דאס ווייב אנטוואָרטעטע: „דער איינציגע שמיעד, דער אין אונזערעם דאָרפֿע געלעבט, איזט פֿאָר ווענינגען טאגען געשטאָרבען, ביז צום נעכסטען דאָרפֿע האבט איהר נאָך צוויי״א שטארקע מיילען, אבער ווענן איהר דא דען קליינען אומוועג מאכען וואָללטעט, דא ווירדעט איהר אין איינען דיכטען וואלד קאָממען, וואָ זיך מעהרערע ציגיינער אויפֿהאלטען. אונטער דיעזען בעפֿינדעט זיך אויך איין שמיעד. דאָך געהמעט אויך אין אכט, נאָמט זייא אויך גנעדיג, דענן דיעזער שמיעד זאָלל איין שרעקליכער צויבערער זיין. איהר ווערדעט דיעזען שמיעד גאר ניכט צו געזיכט בעקאָממען, איהר ווערדעט אייער פּפֿערד אן איינען אם ווירליכען ווייטע דעם וואלדעס בעפֿינדליכען ביים אנבינדען — איהר ווערדעט דיעזען ביים לייכט ערקעננען, דא אין דענזעלבען מעהרערע צויבערהאַפֿטע צייכען איינגעשניטטען זיינען — דאנן ווערדעט איהר לויט פּפֿייפֿען אונד איך אין איין געביש פֿערקריעכען, אייערען ריקען נייגען, אייער פּפֿערד ווענדען, דאמיט איהר עס יא ניכט זעהעט — אונד ביז איהר „הונדערט“ צעהלעט, ווירד אייער פּפֿערד בעשלאגען זיין. זעהעט איך יא ניכט אום, ווענן איהר דאס העממערן אויף דעם הופֿע אייערעס פּפֿערדעס הערעט, דענן דאנן וועהרע עס אום אייך געשעהען! — יא, זעהעט, איך העטטע ביינאהע נאָך אן עטוואס פֿערגעססען אונד צוואר אן דיא הויפּטזאכע. דאָרט אן דעם בוימע איזט איינע ביכסענפֿאָרמיגע אָפֿפֿנונג אנגעבראכט, אין וועלכע איהר איינע מינצען אלס „בעשלאגע-געביהר“ הינייננווערפֿען מיססעט.“

טרעססיליאן לאכטע אנפֿאנגס לויט אויף, דאנן זאגטע ער אבער: „אלטע! איהר וואָללטעט מיך אונגליקליך מאכען, ווינד דאס קיינע רייבער, דיא מיר דאס פּפֿערד נעהמען אונד מיך ריקלינגס איבערפֿאללען?“

„בייא אללען היילינגען שוואָרע איך אייך (זאגטע דיא אלטע), דאס איך אייך קיין באָזעס צופֿינגען וויל. שאָן מעהרערע מיינער נאכבארן ליעסען זיך אין דיעזען מאַנען אויף דיעזע וויעזע איהרע שמיעדע-ארבייטען פֿערפֿערטיגען אונד זיא פֿערזיכערן, דאס קיין שמיעד אויף ערדען דיעזע ארבייט בעססער מאכטע!“

טרעססיליאן טרויטע דעם אלטען ווייבע, ער וואוסטע, דאס דיא ענגלישען אלטען ווייבער זעהר פֿראָמם זינד אונד ניכט זאָ לייכט בייא איהרען היילינגען שוואָרען; ער לענקטע איין נאך דער געגענד יענעם וואלדעס, אין דעססען נעהע ער זיך שאָן איין העממערן, שמיעדען, קלאָפּפֿען אונד פּאָלטערן הארטע. ער בליעב שטעהען, היעלט איינינע מינוטען איננע, ער ערבליקטע אויך איינען זאָנדערבאר געפֿאָרמטען ביום מיט פֿערשיעדענען צייכען אם ווייטע דעם וואלדעס —; דאך וואָללטע ער אלל דיעזע האָקוס-פּאָקוס-זאכען, וויא זיא איהם דאס ווייב פֿאָרגעצייכנעט, ניכט מיטמאכען, זאָנדערן ריטט נאך יענער געגענד, וואָהער ער דאס העממערן אונד שמיעדען פֿערנאָממען.

ער האטטע לאנגע צו טהון, ביז ער זיך דורך דיא דיכטען ביימע הינדורכווינדען קאָננטע, ענדליך געלאנגטע ער אויף איינען פֿרייען פּלאַטץ, דער פֿאָן גאר קיינען פּפֿלאנצען בעוואכסען, זאָנדערן עבען פֿאָן דען דיכטען ביימען אומגעבען וואר. היער זאה ער מעהרערע ציגיינער, דיא אין איינעם האלב-קרייזע אום איין פֿייער-העערד געזעססען אונד מיט איהרעם האממער דאס אייזען אויף דעם אמבאָס געשמיעדעט האבען. אין דער מיטטע דיעזעס האלבקרייזעס זאס איין מאנן, דער זיך אין זיינער קליידונג אונד זיינעם אויסזעהען פֿאָן דען איבריגען אונטערשיעד. טרעססיליאן היעלט דיעזען אויך אנפֿאנגס פֿיר דאס אָבערהויפּט דער ציגיינער. —

טרעססיליאן ערשראק איין ווענינג בייא דיעזעם אנבליקע, אבער נאָך מעהר ערשראקען דיא ציגיינער דאריבער, דאס זיך איין מאנן אָהנע ווייטערעס אין איהרע מיטטע וואגטע, טראָטצדעם זיא איבער זיך אין דער גאנצען אומגע-